

פגיעה בחשיבות הטוב במרחב הצבורי

1. משנה ד'

רבי יוחנן בן ברוקא אומר, כל המחלל שם שמים בסתר, נפרעין ממנו בגלוי. אחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם

2. קדוש וחלול ה' - רמב"ם הלכות יסודי התורה ה, יא'

וַיֵּשׁ דְּבָרִים אֲחֵרִים שֶׁהֵן בְּכָלֵל חִלּוּל הַשֵּׁם. וְהוּא שְׂיַעֲשֶׂה אוֹתָם אָדָם גְּדוֹל בַּתּוֹרָה וּמְפָרֵסֵם בְּחִסְדוֹת דְּבָרִים שֶׁהֵבְרִיזוּ מְרַנְנִים אַחֲרָיו בְּשִׁבְלֵם. וְאַף עַל פִּי שְׂאִינן עֲבֹרוֹת הָרִי זֶה חִלּוּל אֶת הַשֵּׁם, כְּגוֹן שֶׁלְקַח וְאִינוֹ נוֹתֵן דָּמֵי הַמֶּקֶח לְאֵלֶיךָ. וְהוּא שְׂיַשׁ לוֹ וְנִמְצְאוּ הַמוֹכְרִים תּוֹבְעִין וְהוּא מְקִיפֵן. אוֹ שְׂיִרְבֶּה בְּשִׁחוּךְ אוֹ בְּאֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֶצֶל עַמֵּי הָאָרֶץ וּבִיְנִיחָן. אוֹ שֶׁדְּבֹרוּ עִם הֵבְרִיזוֹת אִינוֹ בְּנַחַת וְאִינוֹ מְקַבְּלֵן בְּסִבְרָת פְּנִים יְפוֹת אֶלָּא בְּעַל קִטְטָה וְכַעֲס. וְכִיּוֹצֵא בְּדְבָרִים הָאֵלּוּ הַכֹּל לְפִי גְדֻלוֹ שֶׁל חֶכֶם צָרִיךְ שְׂיִדְקֹדֵק עַל עֲצָמוֹ וְיַעֲשֶׂה לְפָנָיו מְשׁוֹרֵת הַדִּין. וְכֵן אִם דִּקְדַּק הַחֶכֶם עַל עֲצָמוֹ וְהָיָה דְּבֹרוֹ בְּנַחַת עִם הֵבְרִיזוֹת וְדַעְתּוֹ מְעַרְבֶת עִמָּהֶם וּמְקַבְּלֵם בְּסִבְרָת פְּנִים יְפוֹת וְנִעְלָב מֵהֶם וְאִינוֹ עוֹלָבָם. מְכַבֵּד לָהֶן וְאִפְלוּ לְמַקְלִין לוֹ. וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאֶמּוּנָה. וְלֹא יִרְבֶּה בְּאֶרִיחוֹת עַמֵּי הָאָרֶץ וְיִשְׁבִּיבֵתָן. וְלֹא יִרְאֶה תְּמִיד אֶלָּא עוֹסֵק בַּתּוֹרָה עֲטוּף בְּצִיצִית מְכַתֵּר בַּתְּפִלִּין וְעוֹשֶׂה בְּכָל מַעֲשָׂיו לְפָנָיו מְשׁוֹרֵת הַדִּין. וְהוּא שֶׁלֹּא יִתְרַחֵק הֵרְבֵה וְלֹא יִשְׁתַּוְּמֵם (לֹא יֵאבֵד מֵה שֶׁהִשִּׁיג וְהָיָה בְּשִׂמְחָה, כְּלוּמֵר - עֲמוּד עַל שְׁלוֹ כְּשִׁנּוֹן). עַד שְׂיִמְצְאוּ הַכֹּל מְקַלְסִין אוֹתוֹ וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ וּמִתְאַוִּים לְמַעֲשָׂיו. הָרִי זֶה קִדְשׁ אֶת ה' וְעֲלָיו הַכְּתוּב אוֹמֵר (יִשְׁעִיה מִטֶּג) 'וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְּפָאֵר':

3. צריך אדם לברוח מחילול ה' - חגיגה טז.

שנינו במשנה: כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם: ומפרשין: מאי היא? ... רב יוסף אמר: זה העובר עבירה בסתר, וכדרכי יצחק. דאמר רבי יצחק: כל העובר עבירה בסתר, כאילו דוחק רגלי שכניה, שהרי זה כאילו אומר בלבו: אין השכינה כאן. שנאמר [והרי נאמר]: כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי. ותמהין על דברי רבי יצחק שאמר אין ראוי לעבור עבירה בסתר: איני! והא תניא: רבי אלעא הזקן אומר: אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו: ילך למקום שאין מכירין אותו, כיון ששם אין דעתו גסה עליו, ושמה יקל כח יצרו מעליו. וגם אם יחטא, אין אדם נותן לו לב, לפי שאינו חשוב בעיניהם. וילבש שחורין ויתעטף שחורין, שעל ידי כן אין דעתו גסה עליו, וגם אינו חשוב בעיני הבריות. ושם יעשה מה שלבו חפץ, ואל יחלל שם שמים בפרהסיא בהיותו במקומו, והכל מכירים אותו! ומוכח שעדיף לחטוא בצינעא מאשר בפרהסיא! ומשנין: לא קשיא: הא - דאמר רבי יצחק - דמצי כייף ליה ליצריה [יכול לכוף את יצרו ולא לעשות העבירה כלל], אלא שהוא בוטח על כך שהוא הולך למקום סתר, כדי שיוכל לעשות את העבירה, ונמצא דוחק בכך רגלי השכינה. הא - דרבי אלעא - דלא מצי כייף ליצריה. וכיון שברור שיחטא טוב שיעשה כן בצינעא מאשר בפרהסיא

4. איך נראה קדוש וחלול ה' - יומא פו.

היכי דמי חילול השם? אמר רב: כגון אנא, אי שקילנא בישראל מטבחא אם אני לוקח בשר מהקצב ולא יהיבנא דמי ואיני משלם לו לאלתר מיד, שאם אני מתאחר הוא סבור שאני גזלן ובא לגזל באיסור גזל, וזו היא עבירת חילול ה', שלומדים ממנו לחטוא. אמר אביי: לא שנו שתשלום מאוחר לקצב הוא חילול ה' אלא באתרא במקום דלא תבעי, שאין נוהג הטבח

ללכת ולגבות את הקפותיו, אלא כל אחד מביא לו בעצמו. אבל באתרא דתבעי, שנוהג הקצב לבוא ולתבוע את הקפותיו - לית לן בה, אין לנו לחשוש לחילול ה' שהרי כך היא הדרך באותו מקום...

רבי יוחנן אמר: היכי דמי חילול ה' כגון אנא, דמסגינא כשאני מהלך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין. וילמדו ממני להבטל מלימוד התורה ומהנחת תפילין. יצחק, דבי רבי ינאי, אמר: חילול ה' הוא אצל כל אדם שחביריו מתביישין ממנו מחמת שמועתו, שם רע היוצא עליו. אביי אמר: כדתניא: "ואהבת את ה' אלהיך". שיהא שם שמים מתאהב על ירך. שיהא אדם קורא במקרא, ושונה במשנה, ומשמש תלמידי חכמים. ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות. ואז, מה הבריות אומרות עליו? אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה. כי פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו! עליו הכתוב אומר [ישעיהו מט] "ויאמר לי: עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר". אבל מי שקורא ושונה, ומשמש תלמידי חכמים, ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות. מה הבריות אומרות עליו - אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה. פלוני שלמד תורה - ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו!

5. להתרחק מהכיעור והדומה לו - חולין מד:

דתניא: דיין שהיה דן את הדין בין שני בעלי דין. זיכה וחייב. טימא וטיהר. אסר והתיר. וכן העדים שהעידו על שדה או על טלית שהיא של פלוני. כולן, בין הדיינים ובין העדים, רשאי ליקח מידי הזוכה את אותו החפץ שעליו היה הויכוח בבית דין. אבל, אמרו חכמים: הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו! שלא יאמרו האנשים שזיכהו הדיין, או שהעידו העדים לטובתו, כדי שלאחר מכן יקנו ממנו את החפץ בזול.

6. פרוש תפארת ישראל

פרעין ממנו בגלוי - ב' מיני מחללי השם נינהו,

א) העובר עבירה בפרהסיא אפילו לתיאבון, דעכ"פ מחלל ומיקל כבוד שמו ית' עי"ז, שמגיד לכל שאינו חושש לציוויו, דאפילו תקפו יצרו וחוטא לתיאבון, עכ"פ היה לו לעשות בסתר [כחגיגה דט"ז א'], ולחוש על כבוד קונו, ולא לחלל שמו ית' בפרהסיא, וזה חלול השם אפשר אפילו בצדיק גמור, דלפי גדלו יודע שעניי הכל צופות עליו, לפיכך צריך להשמר גם מן הדומה לכיעור [כחולין מ"ד ב'], וה"נ אמרינן [יומא דפ"ו ע"א] היכי דמי חלול השם, אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחה ולא יהיבנא דמי לאלתר, ור' יוחנן אמר כגון אנא כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין.

ב) אבל עוד יש חלול השם באופן אחר, ובכה"ג מיירי תנא הכא, דהיינו שבאמת אין פחד אלהים נגד עיניו, כמינין ואפיקורסים שעוברים עבירות ביד רמה בסתר אפילו בלי שום הנאה, כי מכחיש שיש אלוה נמצא, או שיש תורה משמים, או בהשגחה, או בשכר ועונש וכדומה, ואעפ"כ אינו חוטא בגלוי, מדחושש לכבוד עצמו כי רוצה להחזיק א"ע לצדיק, ולכן לא דמי לשאר חוטא בסתר כשתקפו יצרו, דזה חס על כבוד קונו, להכי גם הקב"ה חס על כבודו, ואינו מביישו להענישו בגלוי, אבל זה, שבאמת כבוד הקב"ה ותורתו קל בעיניו, ופושט טלפיו כחזיר, זהו החונף האמיתי, ולכן יענשוהו בגלוי, למען ידעו הכל שהוא רשע מוחלט, כשיתגלגל שיתגלה נבלותו לעיני השמש: